

УДК 070(510=161.2)"1925"

Консолідувальна місія журналу «Українське Життя» (Харбін, 1925)

Олеся ДРОЗДОВСЬКА
канд. філол. н.

Львівська національна
наукова бібліотека України
імені Василя Стефаника

вул. Стефаника, 2,
79000, Львів, Україна

olesyadroz@gmail.com

ORCID 0000-0001-6687-4518

© Дроздовська О., 2024

Актуальність статті зумовлена недостатнім науковим осмисленням історії українського пресовидання першої половини ХХ ст. у Харбіні. Досі мало вивченими залишаються особливості функціонування цих часописів, мета їх створення, основні завдання, тематичні домінанти, ціннісні орієнтири, способи впливу на реципієнта тощо.

Об'єктом розвідки є маловідомий журнал «Українське Життя», який виходив у Харбіні впродовж вересня–листопада 1925 р.

Мета статті — акцентувати об'єднавчу місію цього видання та з'ясувати його значення для української громади Харбіна. У процесі дослідження було виконано низку завдань: вивчено історію створення журналу; відзначено ініціаторів та активних виконавців цього пресового проєкту; проаналізовано контент видання; визначено тематичні групи матеріалів.

Для проведення дослідження застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: аналітичний, системний, контент-аналіз, контекстуальний, біографічний та ін. Наукова новизна: визначено основну мету створення «Українського Життя» (на основі редакційних матеріалів) та з'ясовано його актуальність (за епістолярними матеріалами й відгуками в тогочасній українській пресі), наголошено на консолідувальній місії видання.

У висновках відзначено, що журнал «Українське Життя» був черговою спробою українців Харбіна заявити про свою присутність у Східній Азії. Результати аналізу контенту часопису дають підстави наголошувати, що він був покликаний стимулювати активізацію українського національного життя в Маньчжурії, сприяти об'єднанню діаспорців та їхньому інтегруванню в загальнонаціональний інформаційний простір. Консолідувальну місію журналу реалізовували матеріали (замітки, репортажі), присвячені висвітленню життя української спільноти в Харбіні, подіям українського суспільно-політичного й культурного життя на Буковині, Галичині, Закарпатті, в УСРР, а також у Канаді, США, Чехословаччині.

Ключові слова: Харбін, українська діаспора, українська преса, журнал «Українське Життя», тематика публікацій, Василь Опадчий, Іван Паславський.

CONSOLIDATION MISSION OF THE JOURNAL “UKRAINIAN LIFE” (HARBIN, 1925)

Olesia DROZDOVSKA

PhD in Philology

Vasyl Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine,

V. Stefanyk Str., 2, 79000, Lviv, Ukraine

olesyadroz@gmail.com

ORCID 0000-0001-6687-4518

The relevance of this article is grounded by the insufficient scientific studying of the history of Ukrainian press publishing in the first half of the 20th century in Harbin. Peculiarities of functioning of these journals, purposes of their creation, main tasks, thematic dominants, value orientations, methods of influencing the recipient, etc., are still insufficiently researched.

The object of studying is the little-known journal “Ukrainian Life”, which was published in Harbin during September–November, 1925.

The aim of this article is to emphasise the unifying mission of this publication and to clarify its significance for the Ukrainian community in Harbin. In the process of the study, a number of tasks are made: the history of the journal’s creation is traced; the initiators and active executors of this press project are noted; the content of the publication is analysed; the thematic groups of materials are determined.

A complex of general scientific and special methods is applied in order to conduct this research: analytical, systemic, content analysis, contextual, biographical, etc. Scientific novelty: the main goal of founding “Ukrainian Life” is determined (based on editorial materials), as well as its relevance is clarified (based on epistolary materials and reviews in the Ukrainian press of that time), and the consolidation mission of this publication is emphasised.

The conclusions note that the journal “Ukrainian Life” was like one more initiative of the Ukrainians in Harbin to declare their presence in East Asia. The results of the analysis of the journal’s content provide reasons to underscore that it was designed to stimulate the activation of Ukrainian national life in Manchuria, to promote the unification of diasporas and their integration into the national information space. The consolidation mission of the journal was implemented by materials (notes, reports), devoted to picturing the life of the Ukrainian community in Harbin, the events of Ukrainian socio-political and cultural life in Bukovyna, Galychyna, Zakarpattia, the Ukrainian SSR, as well as in Canada, the USA, Czechoslovakia.

Keywords: Harbin, Ukrainian diaspora, Ukrainian press, journal “Ukrainian Life”, publication topics, Vasyl Opadchyi, Ivan Paslavskyi.

Актуальність проблеми

За роки державної незалежності України вченими-гуманітаріями здійснено чимало різноаспектних досліджень української преси XIX–XX ст. Проте, зважаючи на масив втраченого (через відомі соціально-політичні катаклізми в XX ст.) чи свідомо знищеного, забороненого, забутого, науковці досі продовжують відкривати Україні та світові малознані факти з історії різних царин національного життя, зокрема пресовидавничої справи. Наукова проблема полягає в з'ясуванні значення і окремих часописів, і їхнього комплексу для формування українського інформаційно-комунікативного простору в Україні та поза її межами, зокрема в Східній Азії. Серед маловідомих пресових презентантів східної української діаспори (її маньчжурсько-китайської гілки), що виходили впродовж першої половини XX ст., — харбінський журнал «Українське Життя». Він був другою спробою, після припинення функціонування газети «Харбінський Вістник» (1924–1925), в забезпеченні українців міста рідномовним пресовим представником. На час підготовки дослідження встановлено, що до наших днів дійшло лише два комплекти цього часопису. Вони зберігаються у фондах Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника та Державної наукової архівної бібліотеки (Київ).

Мета статті — визначити основну місію журналу «Українське Життя» і з'ясувати його значення для української громади Харбіна. Для досягнення мети було реалізовано такі *завдання*: досліджено історію створення часопису; відзначено ініціаторів та активних виконавців цього пресового проекту; вивчено відгуки читачів і кореспондентів інших українських часописів про досліджуване видання; встановлено коло авторів; проаналізовано зміст опублікованих у ньому матеріалів. З метою розкриття заявленої проблеми застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: аналітичний, системний, історіографічного аналізу й синтезу, контент-аналізу, контекстуальний, біографічний, узагальнення. *Новизна дослідження*: визначено основну мету заснування журналу «Українське Життя» (за редакційними матеріалами) та з'ясовано його актуальність (на основі епістолярних матеріалів, відгуків у тогочасній краєвій і діаспорній українській пресі). Здійснено аналіз контенту видання і відзначено як основну об'єднавчу місію цього часопису.

Стан вивчення проблеми

Спектр досліджень української преси, яка функціонувала в Україні та світі впродовж XIX–XX ст. надзвичайно широкий і заслуговує окремого наукового осмислення. Згадаємо кілька статей, які демонструють діапазон наукових пошуків, зокрема І. Крупського (2020) (дослідник порушує питання різноаспектного вивчення української преси, яка ви-

ходила «на окраїнах російської імперії» — на Далекому Сході, Кубані та Закавказзі), З. Наконечної (2023), Р. Лаха (2018), І. Рибачок (2019) (присвячені, відповідно, аналізу матеріалів театральної тематики у львівському щоденнику «Новий Час», публікацій Китаєзнавчої проблематики в харбінському журналі «Далекий Схід», дослідженню контенту авґсбурзького журналу «Громадянка» як джерела вивчення діяльності Об'єднання українських жінок на еміграції) та О. Середи (2024) (науковиця не лише реконструювала історію появи в 1941 р. львівського журналу «Наші Дні», а й здійснила титанічну роботу для встановлення кола співробітників часопису та розкриття псевдонімів).

Українські часописи, які виходили в Східній Азії, привертати увагу науковців радше як джерела вивчення історії української діаспори в цьому регіоні. З-поміж таких досліджень — монографія японського вченого Й. Окабе (2021) «Історія японсько-українських відносин 1915–1937 рр.». Четвертий та п'ятий розділи цієї книги (про життя, побут, комерційну діяльність українців Харбіна) дослідник підготував на основі матеріалів, які були опубліковані на сторінках тижневика «Маньджурський Вістник», що функціонував у Харбіні впродовж 1932–1937 рр. Окремі факти до історії української преси, яка виходила в Китаї впродовж 1917–1944 рр., зафіксовані в монографіях О. Хоменко (2021) «Далекосхідна одісея Івана Світа», В. Черномаза (2017) «Українці в Шанхаї», у наукових розвідках Р. Лаха (2018, 2022), О. Шевченко (2018) та ін.

Пропонована стаття є продовженням серії наших розвідок, присвячених дослідженню історії преси східної української діаспори першої половини ХХ ст. та особам, які були безпосередніми учасниками формування українського інформаційно-комунікативного простору на Далекому Сході, у Сибіру, Маньчжурії та Китаї (Дроздовська, 2017, 2022, 2023а, 2023б, 2024а, 2024б; Дроздовська & Кулеша, 2024; ін.).

Журнал «Українське Життя» (Харбін, 1925) донині не був об'єктом наукових студій. Найбільш деталізовані дані, які дають змогу реконструювати його історію, подав В. Черномаз (2021) в енциклопедичному довіднику «Українці в Китаї». У цьому виданні вміщено словникові гасла, присвячені часописові, його засновникам Василеві Опадчому й Іванові Паславському (Черномаз, 2021, с. 186, 193–194, 357–358). Факти до історії об'єкта нашого дослідження також зафіксовані в неавторизованих спогадах «Українська преса Д. Сходу» (1935), які було опубліковано на шпальтах газети «Маньджурський Вістник».

Виклад основного матеріалу

Після припинення виходу в лютому 1925 р. газети «Харбінський Вістник» українська громада Харбіна знову залишилася без свого медійного представника. У листі, який надійшов до редакції переми-

шльського «Українського Голосу»¹, повідомлялося про несприятливі для національного поступу обставини. Адресанти наголошували, що розвиток українського громадсько-культурного життя в місті гальмують шовіністично налаштовані росіяни, які, працюючи в різних урядових установах, мали змогу впливати «на цілу політику місцевої китайської влади» ("Українці в Китаю", 1926). Українцям важко було домогтися від Головного поліцейського управління міста реєстрації товариств, отримати офіційний дозвіл на видавання україномовних часописів чи навіть на відкриття «своїх читальні-книгозбірні» ("Українці в Китаю", 1926).

Дослідниця О. Хоменко відзначає, що в 1925 р. «було кілька спроб» легально видавати журнал «Українське Життя» (Хоменко, 2021, с. 34). Однак вони не мали успіху. Ініціативна група Українського видавничого товариства, до якої належали В. Опадчий² та І. Паславський, скористалася досвідом редакції «Харбінського Вістника». Автори згаданого листа відзначали, що в Харбіні немає українців, «які користуються правами екстериторіяльності» й тому вони «змушені шукати чужих покровителів» (Українці в Китаю, 1926). Таким покровителем для «Українського Життя» став редактор газети «Восток»³ японець А. Окавара. Він «за скромну плату» погодився та те, аби «Українське Життя» виходило як щотижневий додаток до цієї газети ("Українська преса Д. Сходу", 1935). Ім'я А. Окавари як редактора-видавця зазначалося у вихідних даних українського часопису.

Перше число «Українського Життя» побачило світ 18 вересня 1925 р.⁴

¹ Дуже близького за змістом листа також отримала редакція львівського щоденника «Діло» (Мудрий, 1926). Адресант цього епістолярного джерела про суспільно-політичні умови життя українців у Харбіні — рада Українського видавничого товариства ("Українці в Китаю", 1926), яке фактично нелегально функціонувало у цьому місті від літа 1924 р. до половини 1926 р. Серед його співзасновників: О. Вансович, В. Опадчий, І. Паславський, Г. Пештич, Ф. Тоцький (Чорномаз, 2021, с. 294).

² Опадчий Василь (1872–1934) — український громадський діяч у Харбіні, меценат. Докладніше про нього див. енциклопедичний довідник «Українців в Китаї» (Чорномаз, 2021, с. 186).

³ Російськомовна щоденна суспільно-політична газета. Виходила у Харбіні впродовж березня–листопада 1925 р. (Vostok, n.d.).

⁴ У дописі Р. Корди-Федоріва (Дрок, 1939, с. 427) помилково зазначаються 1927–1928 рр. видавання журналу. У розвідці О. Малицького (1987, с. 93) та Енциклопедії Української Діаспори ("Українське життя", 1995) помилково наголошується, що «Українське Життя» було відновлене в 1929 р.

Втілити в життя цей пресовий проєкт вдалося на кошти В. Опадчого, який «кинув сотні карбованців на тижневик» ("Українська преса Д. Сходу", 1935). Без нього, як зазначалося в опублікованих у «Маньджурському Вістнику» спогадах, «і одного числа не появилось б» ("Українська преса Д. Сходу", 1935). Окрім того, В. Опадчий «дав кімнату у себе» для редакції видання, виконував функції адміністратора та експедитора часопису. Фактичним редактором журналу був знаний у Харбіні український громадський діяч І. Паславський (Дроздовська, 2023b). Він не лише вів редакцію «самотужки», але й виконував функції коректора, писав редакційні повідомлення, інші матеріали.

Невеликим був і колектив авторів часопису. «Хто міг володіти пером, почав пробувати свої сили», так узагальнив інформацію про співробітників видання автор спогадів «Українська преса Д. Сходу» (1935). Завдяки аналізу змісту «Українського Життя» і життєписів людей, чиї прізвища як авторів публіцистичних і журналістських текстів зустрічаються на його сторінках, нині можемо назвати кілька осіб, які були серед тих, хто долучився до формування контенту журналу. Це — Олександр Божко¹, Семен Гнатко, Григорій Пештич², Федір Турченко³ та схований під псевдонімом Л. Орленко⁴ дописувач.

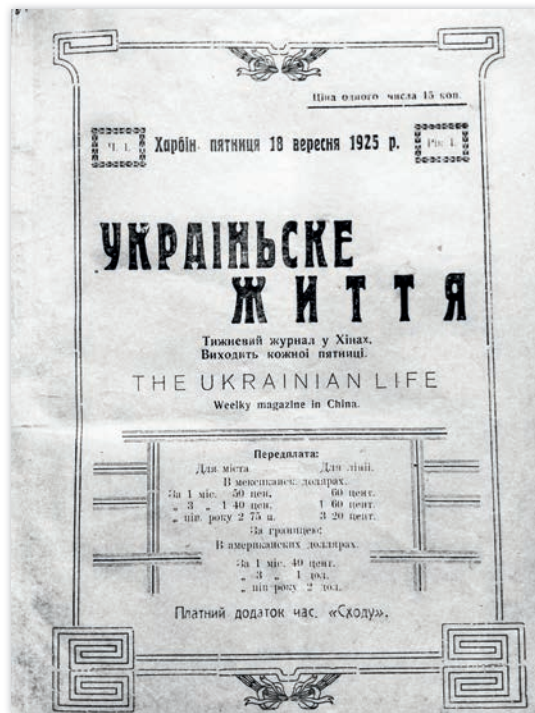

Фото автора

¹ Божко О. (1905–1970) — синолог, український громадський та освітній діяч у Китаї та США. В «Українському Житті» публікувався під псевдонімами Олександр Б. та Александр Б. (Чорномаз, 2021, с. 42).

² Пештич Г. (1858–1935) — український громадський діяч у Харбіні, редактор, журналіст (Чорномаз, 2021, с. 200).

³ Турченко Ф. (1892–1960) — священник Української автокефальної православної церкви у Харбіні (Чорномаз, 2021, с. 295).

⁴ Можливо, цей псевдонім є похідним від прибраного імені Левкович-Орленко, яким свого часу користувався знаний в Зеленому Клині громадський і культурний діяч Іван Мостипан. Відомо, що в 1921 р. він прибув до УСРР (Хоменко, 2021, с. 237). Нині не володіємо інформацією про те, чи повертався він на Далекий Схід, чи перебував на час

Автор цитованих спогадів наголошував на тому, що вихід «Українського Життя» у світ відбувся всупереч низці несприятливих обставин, серед яких: брак співробітників та «розуміння у людей до так важливого діла як преса», відсутність українських шрифтів у друкарні ("Українська преса Д. Сходу", 1935), а також друкарів, які б володіли українською мовою ("До Вш. Читачів", 1935). Не сприяла швидкому зростанню популярності часопису й ідейна роз'єднаність у тогочасній українській громаді Харбіну. Наприклад, до редакції надходили листи, автори яких висловлювали претензії щодо мови видання. Адресанти закликали не використовувати «галицький жаргон» або «галіційсько-мадярсько-уніяцьку мову» чи не писати «по-літературному» ("Українська преса Д. Сходу", 1935). На противагу цьому були й інші реакції на появу нового українського журналу, як-от лист В. Яковенка, опублікований у другому числі «Українського Життя». Висловлюючи радість з приводу виходу у світ єдиного на той час українського пресового видання в Східній Азії, автор не шкодував епітетів — називав часопис «першою ластівкою», що «звеселила» його та навіяла «думки про Рідну Вкраїну», і «ясним променем», який «розбудив рожеві надії на кращі часи, що чекають нашу Батьківщину в будуччині» (Яковенко, 1925, с. 12). Він наголошував, що добре обізнаний із тим, як «при відсутності національної свідомості і що-саме головне, при відсутності серед загалу громадської дисципліни, видання українського часопису є надзвичайно тяжка справа як з морального, так і з матеріального боку» (Яковенко, 1925, с. 12). Про те, що журналові не одразу вдалося здобути популярність, свідчать звернення редакції до читачів, які публікувалися щочисла. Видавці закликали не зволікати з передплатою, просили про поширення єдиного в східноазійському регіоні українського часопису та внесення пожертв на його «пресовий фонд» ("До відома наших", 1925).

Прагнучи привернути увагу якомога ширшої аудиторії, редакція «Українського Життя» пішла й на доволі витратний крок, розіславши по два примірники (з проханням «обмінятись») на адреси низки українських інституцій та часописів, які виходили в Галичині, в українській діаспорі у країнах Європи та Північної Америки ("До В. П. Редакцій і Видавництв", 1925). Серед таких видань — львівське «Діло», нью-джерсівська «Свобода», паризький «Тризуб». На шпальтах цих часописів нам вдалося віднайти матеріали, які це підтверджують¹. Наприклад, кореспондент «Діла» повідомляв: «Принесла нам пошта невеличкий блакитний зшиток 16 сторінок — український журнал, що почав виходити у вересні цього року в Китаю в м. Харбіні... Скромний журнал вказує на

виходу журналу у Харбіні. Ця інформація допомогла б розв'язати ребус, адже з контексту публікацій складається враження, що Л. Орленко в той час знаходився в Маньчжурії.

¹ А саме: «На Далекому Сході. Українці в Китаю» (Діло. Львів, 1925. 7 жовтня), «Українська газета в Азії» (Свобода. Джерсі-Сіті, 1925, 26 жовтня), «Надійшли до редакції» (Тризуб. Париж, 1926, 14 березня).

те, що наші земляки, розкинені по безмежних просторах Азії, позбавлені всяких зв'язків з рідною землею, ловлять у першій мірі далекі відгуки життя своєї батьківщини. ... сухі інформації про те, що діється на Великій Україні та Галицькій Землі, займають найбільше місця в цьому журналі» ("На Далекому Сході", 1925). Співробітник львівського щоденника відзначав брак детальної інформації про життя українців у Харбіні, діяльність тамтешніх українських інституцій. Менш вимогливим був рецензент «Свободи». Він насамперед рекомендував читачам щоденника підтримати передплатою «Українське Життя» і зазначив: «Перше число журналу представляється надзвичайно гарно... [...] Промовив до нас український кольтоніст, що почав творити своє власне життя на грані старих культур, народів Сходу: Японії, Хін і Монголії [...] Привитаймо пробуджене життя на Далекому Сході та замовимо собі журнал таких як ми емігрантів...» (М., 1925).

Загалом вийшло десять чисел часопису. На їхнє видання редакцією було витрачено «поверх 1000 карб.» ("Українська преса Д. Сходу", 1935). Останнє число датоване 27 листопада 1925 р. «Українське Життя» було змушене припинити функціонування через брак коштів на видавання газети «Восток» і відсутність можливості виходити легально як самостійна пресова одиниця. «Примус закрити "Українське Життя", — зазначалося в листі до редакції «Українського Голосу», — дуже прикро вразив харбінську українську громаду» ("Українці в Китаю", 1926). Підсумовуючи історію цього видання, автор спогадів у «Маньджурському Вістнику» підкреслив: «Мале діло зробило своє, по перше серед пригноблених земляків сказало, що ми живемо, що боремось з гнетом, що національний прапор не спущений; ворогам було остереження, що українці не дадуть себе проковтнути, та навпаки гострять саблі до бою» ("Українська преса Д. Сходу", 1935). Ці висновки підтверджують наведені у замітці «Українці про нас» (1925) факти зростання зацікавленості «далекосхідними українцями» та їхнім життям, як-от: редакція перемисьльського «Українського Голосу» звернулася до видавців журналу

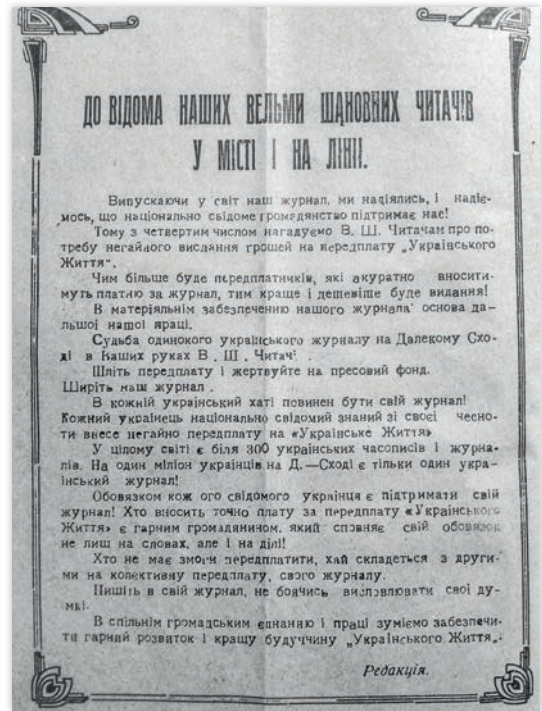

Фото автора

із проханням «відповісти на цілий ряд запитів» про життя українців у Китаї, а Л. Биковський, співробітник Кабінету народного господарства Української господарської академії в Подебрадах, просив надіслати йому «всі українські видання Д-Сходу останніх 10 років в обмін за видання подані ним» ("Українці про нас", 1925).

У вступному слові¹ редакція акцентувала роз'єднаність майже п'ятдесятитисячної української спільноти в Китаї, наголошувала на відсутності в регіоні українських навчальних закладів і рідномовної преси, сталих зв'язків з «Батьківщиною», з українськими інституціями в інших частинах світу, підкреслюючи: «живемо, забуті усіма» ("Вже дев'ятий рік настав...", 1925, с. 1). Саме ці обставини мотивували ініціативну групу приступити до видавання часопису, який став би платформою єднання та праці «за цілковите національно-соціальне освоєння Українського народу» ("Вже дев'ятий рік настав...", 1925, с. 1). Соборність та державна незалежність усіх українських земель — основна політична ідея, заради ширення якої створювалося видання ("Вже дев'ятий рік настав...", 1925, с. 1). Редакція також повідомляла, що на шпальтах журналу висвітлюватиме «українське життя на усіх наших землях, на еміграції, в Америці, Канаді і скрізь, де живуть Українці» ("Вже дев'ятий рік настав...", 1925, с. 1).

Основна — консолідувальна — місія журналу реалізовувалася поданням матеріалів, які акцентували проблеми життя української спільноти в Харбіні, ознайомлювали читачів з подіями українського суспільно-політичного, культурного життя на Буковині, Галичині, Закарпатті, в УСРР, а також у Канаді, США, Чехословаччині. Більшість цих публікацій формувала зміст рубрик: «Що діється на Українських землях» (містила підрубрики: «На Радянській Україні», «На Західній Україні», «Закарпатська Україна», «Під румунським постолом»), «На еміграції», «Українське місцеве життя», «Ріжні вісти». Загалом налічуємо 136 інформаційних заміток зазначеного тематичного спрямування, що становить 58 відсотків змісту часопису. 3-поміж них — 34 замітки про життя української спільноти у Китаї, 18 — в інших країнах світу та 84 — в материковій Україні.

Тож цілком слушним було згадане раніше критичне зауваження кореспондента «Діла» про те, що в «Українському Житті» домінують «інформації» про події українського суспільно-політичного і культурного життя у різних регіонах України ("На Далекому Сході", 1925). Можливо, саме це робило журнал не надто цікавим для, наприклад, галицької аудиторії. Однак через обмежений доступ до відомостей про життя на розірваних українських землях і в середовищі українських емігрантів у різних країнах світу такий крок редакції часопису, яка прагнула «роз-

¹ Припускаємо, що її автором був І. Паславський.

будити» харбінську українську спільноту, був обґрунтованим. До того ж зазначена обставина і водночас брак співробітників-авторів змушував редакцію вмішувати на сторінках «Українського Життя» матеріали, які були опубліковані в українських часописах, що виходили у Львові, Чехословаччині, Канаді, США, як-от: «Діло», «Нова Україна», «Новий Час», «Світ», «Свобода», «Студентський Вістник», «Український Голос». Серед таких публікацій — розлогі розвідки Никифора Григоріїва «Німеччина, Росія й Україна», Микити Шаповала «Хто керує Україною», Миколи Масюкевича «У третю річницю» (присвячена заснуванню в Празі Центрального союзу українського студентства), неавторизовані матеріали «Скоропадський у світлі сучасних історичних спогадів» та «Жидівська колонізація південної України».

Фото автора

З метою стимулювати українців Харбіна до об'єднання та активізації завмерлого національного життя редакція часопису використовувала й мотиваційні можливості та силу переконання творів «красного письменства». У ньому публікувалися поетичні (громадянська лірика) та прозові твори М. Вороного, Б. Грінченка, П. Залозного, П. Капельгородського, М. Костомарова, В. О. Конор-Вілінської, Р. Купчинського, Б. Лепкого, Олександра Олеса, Г. Пирхавки (під псевдонімом Гр. Сибірний), В. Самійленка (під псевдонімом В. Сивенький), Лесі Українки,

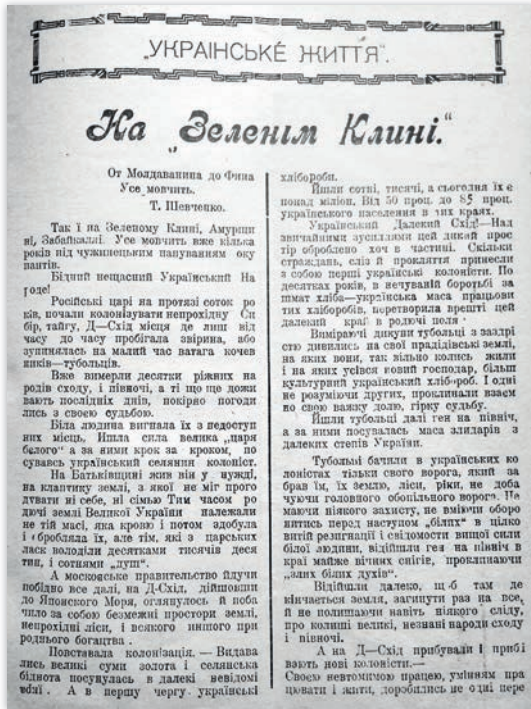

Фото автора

І. Франка, М. Храпка (під псевдонімом М. Диканько), М. Чернявського, Г. Чупринки, Т. Шевченка.

Принагідно видавці намагалися залучати харбінську аудиторію часопису до співучасті в національних проєктах, спрямованих на збереження пам'яті про Національно-визвольні змагання 1917–1921 рр. Наприклад, у коментарях до замітки про створення у Празі Музею визвольної боротьби України редакція закликала читачів обговорити на сторінках журналу питання про те, як краще провести збір матеріалів про події тих часів в Зеленому Кліні й Маньчжурії.

Редактор (І. Паславський) наголошував на важливості цієї ініціативи, адже, як він стверджував, «Д-Схід має багато пам'яток з часів визвольної боротьби України. Багато усякого цінного матеріалу заги-

нуло, но ще багато залишилось у громадян, які ще недавно відігравали чималу роль в українськiм життi Д-Сходу» («Музей визвольної боротьби України», 1925, с. 10).

Висновки

Харбінський журнал «Українське Життя» — це невеликий епізод історії української преси XIX–XX ст. Його поява в космополітичному Харбіні у другій половині 1920-х рр. (наголосимо: у несприятливих соціальних, політичних, економічних умовах) стала можливою лише завдяки ентузіазму, наполегливості, жертвності й винахідливості його засновників — В. Опадчого й І. Паславського. Часопис, звісно, губиться на фоні таких національних пресових проєктів, як львівське «Діло», нью-джерська «Свобода» та ін., подібні тривалістю функціонування, колом фахових журналістів і яскравих публіцистів, широким спектром порушуваних тем і проблем. Однак він не давав забути про присутність у східноазійському регіоні української громади, виражав її соціокультурну ідентичність і стимулював зростання зацікавленості нею. Надруковані у виданні матеріали акцентували на проблемах життя української спільноти в Харбіні, ознайомлювали читачів з подіями українського суспільно-політичного, культурного життя Буковини, Га-

личини, Закарпаття, а ширше — УСРР, Канади, США, Чехословаччини. Такий добір тематики публікацій був зумовлений прагненням редакції зреалізувати основне завдання журналу — бути тим медійним інструментом, який би сприяв не лише консолідуванню української спільноти Харбіну, а і її інтегруванню в тогочасний український інформаційно-комунікативний простір і на материковій Україні, і в українських діаспорних колах країн Європи та Північної Америки.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Вже дев'ятий рік настав... (1925, 18 вересня). *Українське Життя*, 1, 1–2.
- До В. П. Редакції і Видавництва. (1925, 18 вересня). *Українське Життя*, 1, 16.
- До Вш. Читачів. (1925, 2 жовтня). *Українське Життя*, 3, 16.
- До відома наших вельми шановних читачів у місті і на лінії. (1925, 9 жовтня). *Українське Життя*, 4, 2.
- Дроздовська, О. (2017). Українська преса на Зеленому Клині й у Маньчжурії 1917–1921 рр.: історія функціонування та особистості. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*, 7(25), 18–65.
- Дроздовська, О. (2022). Українська преса Сірого та Жовтого клинів у 1917–1918 рр. *Пресознавство*, 1, 101–120. <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2022-1-7>
- Дроздовська, О. (2023a). Газета «Харбінський Вістник»: епізод історії українського пресовидання у Китаї. *Український інформаційний простір*, 2(12), 167–176. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.2\(12\).2023.291179](https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(12).2023.291179)
- Дроздовська, О. (2023b). Іван Паславський (1896–1947): колізії біографії, редакторська і журналістська діяльність. *Пресознавство*, 3, 103–126. <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2023-3-6>
- Дроздовська, О. (2024a). Маловідомий Іван Шлендик (1889–1946): життя й діяльність (до 135-річчя від дня народження). *Вісник Книжкової палати*, 10, 35–42. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.10\(339\).35-42](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.10(339).35-42)
- Дроздовська, О. (2024b). «The Call of the Ukraine» (1941–1942 рр.): формування іміджу України в інформаційному просторі Східної Азії. *Образ*, 2(45), 86–95. [https://doi.org/10.21272/Obraz.2024.2\(45\)-86-95](https://doi.org/10.21272/Obraz.2024.2(45)-86-95)
- Дроздовська, О. Р., & Кулеша, Н. М. (2024). Журналістська діяльність Романа Корди-Федоріва (1912–1952). *Вчені записки Таврійського Національного Університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 35(74), 3, 110–116. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.3.2/18>
- Мудрий, В. (Ред.). (1926, 26 січня). Новинки. *Діло*, 17, 3.
- Дрок, Р. [Корда-Федорів, Р.] (1939). Українці на Далекому Сході: (допис з Харбіна). *Вістник*, 2(6), 423–427.
- Крупський, І. (2020). Українська преса на окраїнах Російської імперії як чинник відстоювання інтересів українства. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*, 47, 3–10. <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2020.47.10500>
- Лях, Р. А. (2018). Китаєзнавчі студії на сторінках часопису «Далекий Схід» 1938–1939 рр. *Китаєзнавчі дослідження*, 2, 35–51. <https://doi.org/10.15407/chinesest2018.02.035>
- Лях, Р. А. (2022). Огляд української преси в Китаї 1932–1944 років. *Вісник НТШ*, 67, 93–96.
- М. (1925, 26 жовтня). Українська газета в Азії. *Свобода*, 249, 2.
- Малицький, О. (1987). Українські й тематично українські періодичні видання в Китаї. *Журнал українознавчих студій*, 12(2), 92–94.
- Музей визвольної боротьби України. (1925, 18 вересня). *Українське Життя*, 1, 9–10.
- На Далекому Сході: українці у Китаю. (1925, 7 жовтня). *Діло*, 223, 1.

- Наконечна, З. (2023). Газета «Новий Час» (1923–1939 рр.) про театральне життя Галичини. *Пресознавство*, 2, 163–173. <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2023-2-9>
- Окабе, Й. (2021). *Історія японсько-українських відносин 1915–1937 рр.* (Н. Гораль, пер.). Видавництво Львівської політехніки.
- Рибачок, І. (2019). Журнал «Громадянка» як джерело до вивчення діяльності Об'єднання українських жінок на еміграції. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Історичні науки*, 29, 132–138. <https://doi.org/10.25264/2409-6806-2019-29-132-138>
- Середа, О. (2024). Журнал «Наші Дні» (1941–1944 рр.): літопис українського культурного життя під окупацією. *Пресознавство*, 4, 143–159. <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2024-4-6>
- Українська преса Д. Сходу. (1935, 27 вересня). *Маньджурський Вістник*, 26(118), 2.
- «Українське життя». (1995). В В. Маркусь (Ред.), *Енциклопедія Української Діаспори: Т. 4. Австралія – Азія – Африка* (с. 220). Наукове Товариство імені Шевченка.
- Українці про нас. (1925, 13 листопада). *Українське Життя*, 9, 12–13.
- Українці в Китаю. (1926, 31 січня). *Український Голос*, 5(336), 1.
- Хоменко, О. (2021). *Далекосхідна одісея Івана Світа*. Laugus.
- Чорномаз, В. А. (Уклад.). (2021). *Українці в Китаї* [Довідник]. Гельветика.
- Чорномаз, В. А. (2017). *Українці в Шанхаю (перша половина XX ст.)*. Знання України.
- Шевченко, О. М. (2018). Українці в Шанхаї (1930–1940 рр.). *Китаєзнавчі дослідження*, 2, 73–98. <https://doi.org/10.15407/chinesest2018.02.073>
- Яковенко, В. (1925, 25 вересня). Лист до редакції журналу «Українське Життя» в м. Харбині. *Українське Життя*, 2, 12–13.
- Vostok: ježdennvna obščestvenno-političeskaja gazeta. (n.d.). Databáze Národní knihovny ČR. Retrieved September 14, 2024, from https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000051506&local_base=SLK

REFERENCES

- Chornomaz, V. A. (2017). *Ukraintsi v Shankhaiu (persha polovyna XX st.)* [Ukrainians in Shanghai (first half of the 20th century)]. Znannia Ukrainy [in Ukrainian].
- Chornomaz, V. A. (Comp.). (2021). *Ukraintsi v Kytai* [Ukrainians in China] [Handbook]. Helvetyka [in Ukrainian].
- Do V. P. Redaktsii i Vydavnytstv [To V. P. editorials and publishers]. (1925, September 18). *Ukrainske Zhyttia*, 1, 16 [in Ukrainian].
- Do vidoma nashykh velmy shanovnykh chytachiv u misti i na linii [To note our very dear readers in the city and in the linium]. (1925, October 9). *Ukrainske Zhyttia*, 4, 2 [in Ukrainian].
- Do Vsh. Chytachiv [To the Vs. Readers]. (1925, October 2). *Ukrainske Zhyttia*, 3, 16 [in Ukrainian].
- Drok, R. [Korda-Fedoriv, R.] (1939). Ukraintsi na Dalekomu Skhodi: (Dopys z Kharbina) [Ukrainians in the Far East: (A letter from Harbin)]. *Vistnyk*, 2(6), 423–427 [in Ukrainian].
- Drozdovska, O. (2017). Ukrainska presa na Zelenomu Klyni y u Manchzhurii 1917–1921 rr.: Istoriia funktsionuvannia ta osobystosti [Ukrainian press in Zeleny Klyn and Manchuria 1917–1921: History of functioning and personality]. *Proceedings of Research and Scientific Institute for Periodicals*, 7(25), 18–65 [in Ukrainian].
- Drozdovska, O. (2022). Ukrainska presa Siroho ta Zhovtoho klyniv u 1917–1918 rr. [Ukrainian press of Grey Ukraine and Yellow Ukraine in 1917–1918]. *Press Studies*, 1, 101–120. <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2022-1-7> [in Ukrainian].
- Drozdovska, O. (2023a). Hazeta "Kharbinskyi Vistnyk": Epizod istorii ukrainskoho presovydannia u Kytai ["Kharbinskyi Vistnyk" newspaper: An episode in history of the Ukrainian press in China]. *Ukrainian Information Space*, 2(12), 167–176. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.2\(12\).2023.291179](https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(12).2023.291179) [in Ukrainian].

- Drozdovska, O. (2023b). Ivan Paslavskiy (1896–1947): Kolizii biohrafii, redaktorska i zhurnalistska diialnist [Ivan Paslavskiy (1896–1947): Vicissitudes of life, editorial and journalistic activity]. *Press Studies*, 3, 103–126. <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2023-3-6> [in Ukrainian].
- Drozdovska, O. (2024a). Malovidomyi Ivan Shlendyk (1889–1946): Zhyttia y diialnist (do 135-richchia vid dnia narodzhennia) [The little-know Ivan Shlendyk (1889–1946): Life and work (on the occasion of his 135th birthday)]. *Bulletin of the Book Chamber*, 10, 35–42. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.10\(339\).35-42](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.10(339).35-42) [in Ukrainian].
- Drozdovska, O. (2024b). "The Call of the Ukraine" (1941–1942 rr.): Formuvannia imidzhu Ukrainy v informatsiinomu prostori Skhidnoi Azii ["The call of the Ukraine" (1941–1942): Shaping the image of Ukraine in the information space of East Asia]. *Obraz*, 2(45), 86–95. [https://doi.org/10.21272/Obraz.2024.2\(45\)-86-95](https://doi.org/10.21272/Obraz.2024.2(45)-86-95) [in Ukrainian].
- Drozdovska, O. R., & Kulesha, N. M. (2024). Zhurnalistska diialnist Romana Kordy-Fedoriva (1912–1952) [Journalistic activity of Roman Korda-Fedoriv (1912–1952)]. *Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Journalism*, 35(74), 3, 110–116. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.3.2/18> [in Ukrainian].
- Khomenko, O. (2021). *Dalekoskhidna odisseia Ivana Svita* [Ivan Svit's Far Eastern odyssey]. Laurus [in Ukrainian].
- Krupskiy, I. (2020). Ukrainska presa na okrainakh Rosiiskoi imperii yak chynnyk vidstoiuvannia interesiv ukrainstva [Ukrainian press on the outskirts of the Russian empire as a factor in defending Ukrainian interests]. *Visnyk of the Lviv University. Series: Journalism*, 47, 3–10. <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2020.47.10500> [in Ukrainian].
- Lakh, R. (2018). Kytaiezhnavchi studii na storinkakh chasopysu "Dalekyi Skhid" 1938–1939 rr. [Chinese studies on the pages of the Journal "The Far East" 1938–1939]. *Chinese Studies*, 2, 35–51. <https://doi.org/10.15407/chinesest2018.02.035> [in Ukrainian].
- Lakh, R. A. (2022). Ohliad ukrainskoi presy v Kytai 1932–1944 rokiv [Review of the Ukrainian press in China 1932–1944]. *Visnyk NTSh*, 67, 93–96 [in Ukrainian].
- M. (1925, October 26). Ukrainska gazeta v Azii [Ukrainian newspaper in Asia]. *Svoboda*, 249, 2 [in Ukrainian].
- Malytskyi, O. (1987). Ukrainski y tematychno ukrainski periodychni vydannia v Kytai [Ukrainian and thematically Ukrainian periodicals in China]. *Zhurnal ukraїnoznavchikh studii*, 12(2), 92–94 [in Ukrainian].
- Mudryi, V. (Ed.). (1926, January 26). Novynky [News]. *Dilo*, 17, 3 [in Ukrainian].
- Muzei vyzvolnoi borotby Ukrainy [Museum of the liberation struggle of Ukraine]. (1925, September 18). *Ukrainske Zhyttia*, 1, 9–10 [in Ukrainian].
- Na Dalekomu Skhodi: Ukraintsi u Kytaiu [In the Far East: Ukrainians in China]. (1925, October 7). *Dilo*, 223, 1 [in Ukrainian].
- Nakonechna, Z. (2023). Hazeta "Novyi Chas" (1923–1939 rr.) pro teatralne zhyttia Halychyny ["Novyi Chas" newspaper (1923–1939) about the theatrical life in Galicia]. *Press Studies*, 2, 163–173. <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2023-2-9> [in Ukrainian].
- Okabe, Y. (2021). *Istoriia yaponsko-ukrainskykh vidnosyn 1915–1937 rr.* [History of Japanese-Ukrainian relations 1915–1937] (N. Horal, Trans.). Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki [in Ukrainian].
- Rybachok, I. (2019). Zhurnal "Hromadianka" yak dzherelo do vyvchennia diialnosti Obiednannia ukrainskykh zhinok na emihratsii [Hromadianka (the female citizen) journal as a source for the study of the Ukrainian women's association in emigration functioning]. *Scientific Notes of Ostroh Academy National University. Series: Historical Sciences*, 29, 132–138. <https://doi.org/10.25264/2409-6806-2019-29-132-138> [in Ukrainian].
- Sereda, O. (2024). Zhurnal "Nashi Dni" (1941–1944 rr.): Litopys ukrainskoho kulturnoho zhyttia pid okupatsiieiu [The magazine "Nashi Dni" (1941–1944): Chronicle of Ukrainian cultural life under occupation]. *Press Studies*, 4, 143–159. <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2024-4-6> [in Ukrainian].

- Shevchenko, O. M. (2018). Ukraintsi v Shankhai (1930–1940 rr.) [Ukrainians in Shanghai (1930–1940)]. *Chinese Studies*, 2, 73–98. <https://doi.org/10.15407/chinesest2018.02.073> [in Ukrainian].
- Ukrainska presa D. Skhodu [Ukrainian press of the Far East]. (1935, September 27). *Mandzhurskyi Vistnyk*, 26(118), 2 [in Ukrainian].
- "Ukrainske zhyttia" ["Ukrainian Life"]. (1995). In V. Markus (Ed.), *Entsyklopediia Ukrainskoi Diiaspory: T. 4. (Avstraliia – Aziia – Afryka)* [Encyclopedia of Ukrainian Diaspora: Vol. 4 (Australia – Asia – Africa)] (p. 220). Naukove Tovarystvo imeni Shevchenka [in Ukrainian].
- Ukraintsi pro nas [Ukrainians about us]. (1925, November 13). *Ukrainske Zhyttia*, 9, 12–13 [in Ukrainian].
- Ukraintsi v Kytaii [Ukrainians in China]. (1926, January 31). *Ukrainskyi Holos*, 5(336), 1 [in Ukrainian].
- Vostok: ježednevnaia obščestvenno-političeskaja gazeta [Vostok: Daily social and political newspaper]. (n.d.). Databáze Národní knihovny ČR. Retrieved September 14, 2024, from https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000051506&local_base=SLK [in Czech].
- Vzhe deviatyi rik nastav... [The nine year has come...]. (1925, September 18). *Ukrainske Zhyttia*, 1, 1–2 [in Ukrainian].
- Yakovenko, V. (1925, September 25). Lyst do redaktsii zhurnalu "Ukrainske Zhyttia" v m. Kharbini [Letter to the editors of the magazine "Ukrainian Life" in Harbin]. *Ukrainske Zhyttia*, 2, 12–13 [in Ukrainian].

